

XV. évfolyam, 1. szám, 2012.

Agrárpiaci Jelentések
GABONA ÉS IPARI NÖVÉNYEK

Gabona és Ipari Növények
XV. évfolyam, 1. szám, 2012.

Megjelenik kéthetente

Felelős szerkesztő

Dr. Stummer Ildikó

Szerzők

Dr. Molnár Zsuzsa

molnar.zsuzsa@aki.gov.hu

Pájtli Péter

pajtli.peter@aki.gov.hu

Keresztessyné Mohr Katalin

keresztessyne.mohr.katalin@aki.gov.hu

Kiadó

Agrárgazdasági Kutató Intézet

Piaci Árinformációs Rendszer

H-1093 Budapest, Zsil utca 3-5.

Postacím: H-1463 Budapest, Pf.: 944

Telefon: (+36 1) 476-6093

Fax: (+36 1) 217-8111

www.aki.gov.hu

aki@aki.gov.hu

https://pair.aki.gov.hu

ISSN 1418 2130

A Gabona és Ipari Növények piaci jelentésén kívül kínáljuk még a Baromfi; Élőállat és Hús; Zöldség, Gyümölcs és Bor; Tej és Tejtermékek piaci jelentéseket is.

A kiadványokkal kapcsolatban részletes felvilágosítást ad:

Mihók Zsolt

Telefon: (+36 1) 476-3064

Minden jog fenntartva. A kiadvány bármely részének sokszorosítása, adatainak bármilyen formában (nyomtatott vagy elektronikus) történő tárolása vagy továbbítása, illetőleg bármilyen elven működő adatbázis kezelő segítségével történő felhasználása csak a kiadó előzetes írásbeli engedélyével történhet.

Tartalomjegyzék

GABONAPIACI JELENTÉS.....	3
Világpiaci kitekintés.....	3
Hazai körkép.....	4
Agrárpolitikai Hírek.....	4
A gabonafélék termelői ára.....	5
A gabonafélék jegyzése.....	8
Külpiaci információk	12
Határidős piacok (2012. január 25.).....	12
OLAJNÖVÉNY-PIACI JELENTÉS.....	13
Világpiaci kitekintés.....	13
Hazai körkép.....	14
Az olajos magvak és termékeinek jegyzése néhány kiemelt árutőzsdén.....	15
Bioüzemanyag melléklet.....	21
Biogáz-előállítás az Európai Unióban.....	21
Agrárpolitikai Hírek.....	23

GABONAPIACI JELENTÉS

- **Emelkedő árak az áru piacokon**
- **Bizonytalan dél-amerikai kukoricatermés**
- **Száraz, hideg tél Európa több térségében**
- **Kiemelkedő gabona exportkínálat a fekete-tengeri országokból**

Világpiaci kitekintés

Az Amerikai Egyesült Államok mezőgazdasági minisztériuma (*USDA*) a legfrissebb, januárban publikált világpiaci kitekintésében 691,5 millió tonnára becsüli a világ folyó, 2011/2012. gazdasági évi búzatermését, amely 40 millió tonnával több az egy évvel korábinál. A búza globális felhasználását 681 millió tonna körül valószínűsítik, vagyis a 2010/2011. gazdasági évinél 27 millió tonnával meghaladó mennyiséget használhatnak fel a kenyérgabonából. A globális export várhatóan meghaladja a 139,4 millió tonnát, ami 7,6 millió tonnával több, mint az előző évben kiszállított mennyiség. A bőséges búzatermés a készletet várhatóan tovább növeli, és a gazdasági év végére akár a 210 millió tonnát is meghaladhatja a betárolt mennyiség.

A Nemzetközi Gabonatanács (*IGC*) januári jelentése szerint a búza globális vetésterülete 2011-ben 3 millió hektárral haladta meg az előző évit, amely így megközelítette a 221 millió hektárt. Számos országban a magas árak a gazdákat a vetésterület növelésére ösztönözték. Az Európai Unió 2011/12. gazdasági évi búzatermelése becslések szerint 26 millió hektáron 138 millió tonna körül alakult, ez 2 millióval haladta meg az előző évi kibocsátást.

Oroszország 2011. évi gabonatermését 90 millió tonna körül becsülik, amelyből 56 millió tonna a búza. Az exportálható gabonafelesleg 30 millió tonnára tehető a 2011/2012. gazdasági évben, azonban csupán 25 millió tonna kivitelére elegendő a kikötők kapacitása. Ukrajnában 53 millió tonna gabona termelt 2011-ben, ebből 22 millió tonna a búza. Az elemzők 20 millió tonna gabonakivétel számolnak a folyó gazdasági évben. Szakértők szerint Ukrajna 8-9 millió tonna búzát exportálhat a 2011/2012. gazdasági évben. Kazahsztánban a búzatermelés 22,5 millió tonna körül alakult a jelen gazdasági évben, amely 12,8 millió tonnával, vagyis 132 százalékkal haladta meg az előző szezon termését. Az erős fekete-tengeri export háttérbe szoríthatja az európai búzaszállítmányokat.

Az *Informa Economics* független piacelemző cég a búza 2012/2013. gazdasági évi globális termőterületét 226 millió hektárra becsüli. Az Európai Unióban összesen 26,1 millió hektárral számolnak, amely szinte az előző évi vetésterületnek felel meg. Az Egyesült Államokban a várakozások szerint 20,2 millió hektáron termesztene búzát, ehhez képest 2010 őszén és 2011 tavaszán összesen 18,5 millió hektárra került a növény. Oroszországban 27 millió hektár körül valószínűsítik a búza őszi és tavaszi vetésterületét, amely 1,3 millió hektár növekedést jelent. Ukrajnában várhatóan 6,1 millió hektáron termesztene búzát, ez 700 ezer hektárral kevesebb az előző évinél. Kínában előreláthatóan 24,5 millió, míg Indiában 28,4 millió hektáron termelnek búzát, ehhez képest az előző gazdasági évben 24,2 millió, illetve 29,4 millió hektár volt a termőterület.

Az *USDA* decemberi jelentése szerint a kukorica globális termése és felhasználása egyaránt 868 millió tonna lehet a 2011/2012. gazdasági évben. Ha a dél-amerikai termés valami miatt elmarad a jelenleg várttól, akkor jelentős hiány léphet fel a piacon. A nemzetközi kereskedelembe 4 millió tonnával több kukorica kerülhet, így akár 95 millió tonna termés is vevőre találhat a terménypiacon. Ukrajna az előző szezonhoz képest 7 millió tonnával több, vagyis 12 millió tonna tengerit vizs piacra, és Argentína várhatóan az összes termésfeleslegét exportálja. Globális szinten a kukorica zárókészlete a nyitókészlethez viszonyítva nem változik, az előrejelzések szerint 128,1 millió tonna lehet raktáron a 2011/2012. gazdasági év végén.

A déli féltekén a decemberi aszály ellenére kedvezőek a 2011/2012. gazdasági év terméskilátásai. A brazil kormány terménypiaci ügynöksége (*CONAB*) szerint Braziliában 59,2 millió tonna kukorica kerül a raktárakba a folyó gazdasági évben, szemben az előző szezonban betakarított 57,5 millió tonnával. Az *USDA* januári várakozásai alapján Argentínában a 2011/2012. gazdasági év kukoricatermése a decemberi szárazság következtében 26 millió tonna lehet, vagyis az előző szezonhoz viszonyítva 3,5 millió tonnával több kukoricát takaríthatnak be a gazdák.

Az évforduló miatti pozíciózárások és -nyitások, illetve az ilyenkor szokásos optimistább hangulat hatására a nemzetközi árutőzsdéken kisebb rally bontakozott ki a 2011. év utolsó és a 2012. év első napjaiban. Az árak emelkedését a decemberi dél-amerikai aszály miatti aggodalmak tovább erősítették, aminek következtében a kukorica pozitív tartományban (25 dollárral tonnánként) zárta az évet. Az *USDA* januári jelentésének hatására csökkentek a jegyzések a chicagói áru piacon, de az optimista befektetői hangulat miatt a hónap végére visszatért az emelkedő trend. Chicagóban a kukorica front havi jegyzése január végén 250 USD/tonna, a búzáé 235 USD/tonna volt. A főbb nemzetközi elemző cégek várakozásai alapján a kukorica front havi jegyzése 2012 decemberére a 250-285 USD/tonnás, a búzáé 240-270 USD/tonnás sávban mozoghat. Az árak alakulását természetesen sok külső tényező befolyásolja, amelyek közül kiemelendő az Európai Unió válsága, illetve más agrártermékek és a kőolaj árának alakulása.

Hazai körkép

Magyarországon az aszály az őszi vetésekre is kedvezőtlenül hatott 2011-ben, sok helyütt hiányosan kelt ki a növény és az állományok fejlettsége nagyon egyenlőtlen volt a tél előtt. Az MgSzH decemberi közlése szerint Magyarországon az 1,088 millió hektár búzaterület 17 százaléka jó, 31 százaléka közepes és 52 százaléka gyenge állapotban volt az előző év végén. Ez az állapotminősítés az utóbbi évek legrosszabb helyzetére utal, mert a növények fejlettsége messze elmarad az utolsó öt év átlagától. Az enyhe téli időjárás egyelőre kedvező volt, de az egyenlőtlen állományok áttelelése továbbra is kérdéses. A kedvező ár és a gyenge állapotú őszi-téli állományok miatt tavasszal várhatóan ismét nagy területen kerülhet talajba a kukorica, azaz a 2012. év is hasonló lehet, mint az előző

Agrárpolitikai Hírek

- 2012. január 16-án megjelent a Darányi Ignác Terv, amely a következő évek agrárpolitika irányelveit fogja át.
- Magyarországon kiemelt téma a fordított ÁFA bevezetése a gabona és az olajosmagvak termékpályára, amelytől a feketegazdaság mérséklődését várják.
- Az EU Bizottsága 2015. év végéig meghosszabbította a nyugat-balkáni államok vámmentességét több termék esetében.
- Az EU tárgyalásba kezdett Egyiptommal, Jordániával, Marokkóval és Tunéziával a kereskedelmi kapcsolatok javítására. Fő cél szabad kereskedelmi övezet kialakítása

A gabonafélék termelői ára

1. táblázat: A gabonafélék termelői ára származási hely^{a)} szerint (3. hét)

Megnevezés	Mérték- egység	Származási hely*			Országos		
		Dunántúl	Alföld	Észak- Magyar- ország	2012. 02. hét	2012. 03. hét	2012. 03. hét / 2012. 02. hét [százalék]
Étkezési búza	tonna	-	4 627	1 275	9 550	6 501	68
	HUF/tonna	-	50 794	50 199	51 133	50 857	99
Takarmány- búza	tonna	-	-	-	-	1 823	-
	HUF/tonna	-	-	-	-	51 667	-
Takarmány- kukorica	tonna	10 478	3 067	5 151	15 684	18 696	119
	HUF/tonna	47 292	49 199	46 488	47 816	47 383	99
Takarmányárpa	tonna	-	-	-	-	-	-
	HUF/tonna	-	-	-	-	-	-

^{a)} Származási hely: ahol a gabonát megtermelték.

Az országos átlaggal a regionális összes mennyiség és az átlagár sem egyezik. Ennek oka, hogy volt felvásárlás az adott régióban, azonban az adatszolgáltatók alacsony száma miatt egyes régiók adata nem publikus. Az országos átlagban a nem publikált adatok benne vannak.

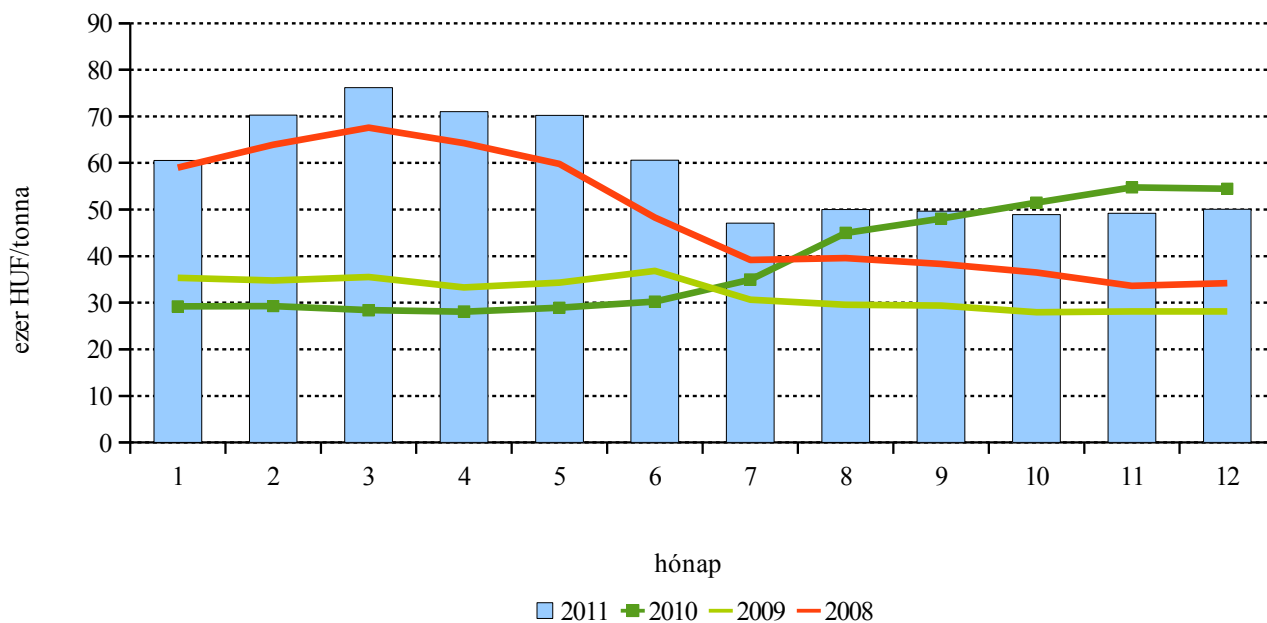
Forrás: AKI PÁIR

2. táblázat: A gabonafélék országos termelői ára

Megnevezés	Mértékegység	Országos				
		2011. 03. hét	2012. 02. hét	2012. 03. hét	2012. 03. hét / 2011. 03. hét [százalék]	2012. 03. hét / 2012. 02. hét [százalék]
Étkezési búza	tonna	1 584	9 550	6 501	410	68
	HUF/tonna	59 699	51 133	50 857	85	99
Takarmány- búza	tonna	-	-	1 823	-	-
	HUF/tonna	-	-	51 667	-	-
Takarmány- kukorica	tonna	22 992	15 684	18 696	81	119
	HUF/tonna	54 096	47 816	47 383	88	99
Takarmányárpa	tonna	-	-	-	-	-
	HUF/tonna	-	-	-	-	-

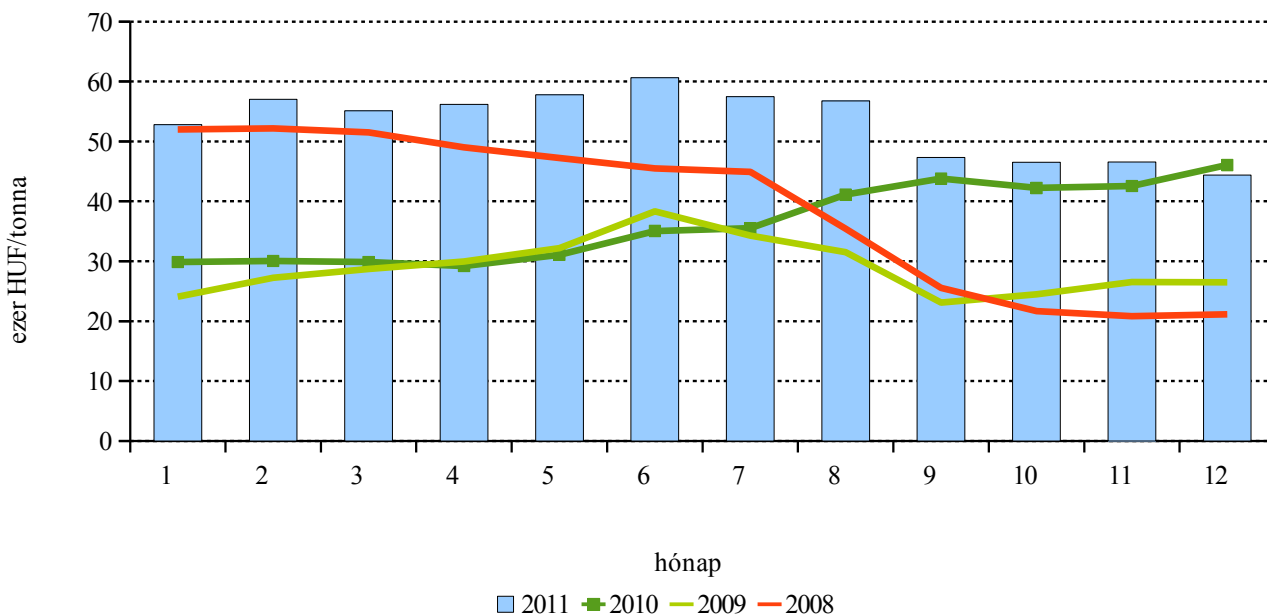
Forrás: AKI PÁIR

1. ábra: Az étkezési búza termelői ára

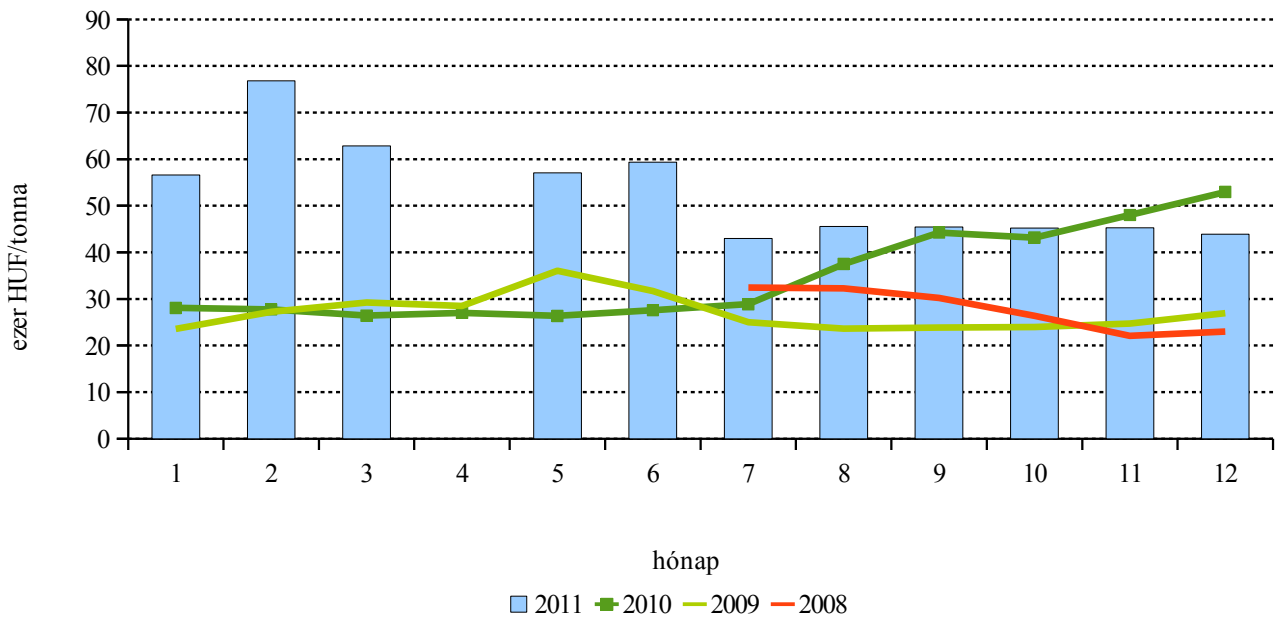
Forrás: AKI PÁIR

2. ábra: A takarmánykukorica termelői ára

Forrás: AKI PÁIR

3. ábra: A takarmánybúza termelői ára

Forrás: AKI PÁIR

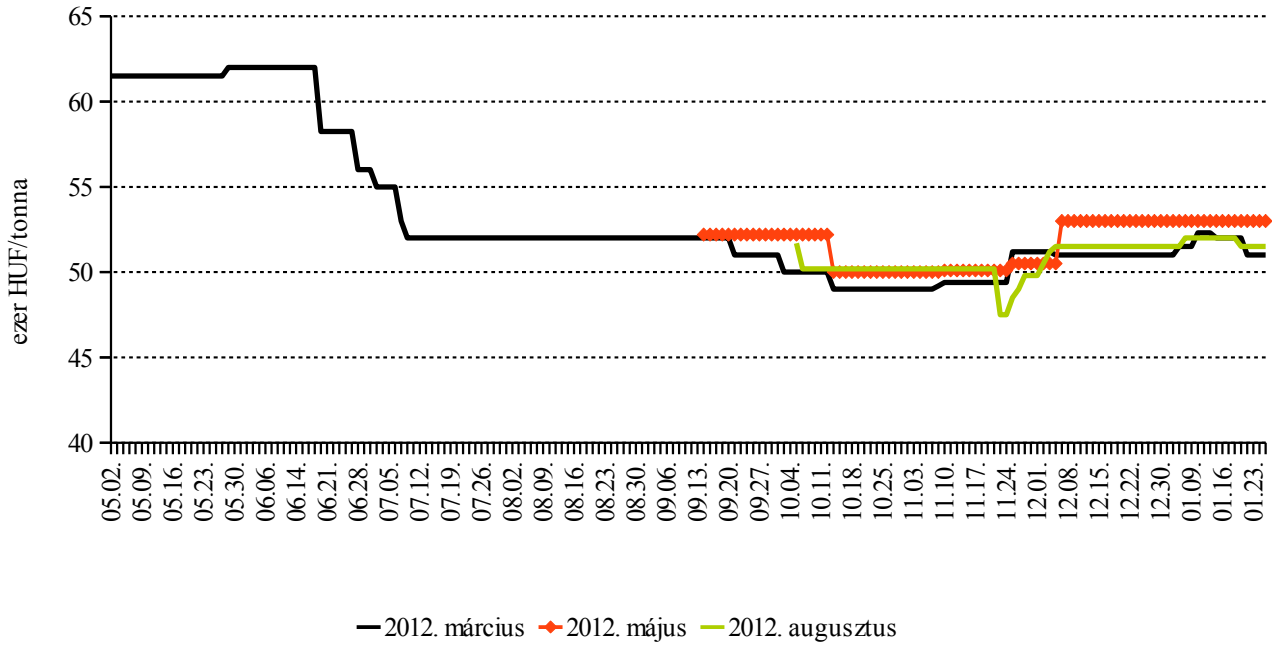
4. ábra: A takarmányárpa termelői ára

Forrás: AKI PÁIR

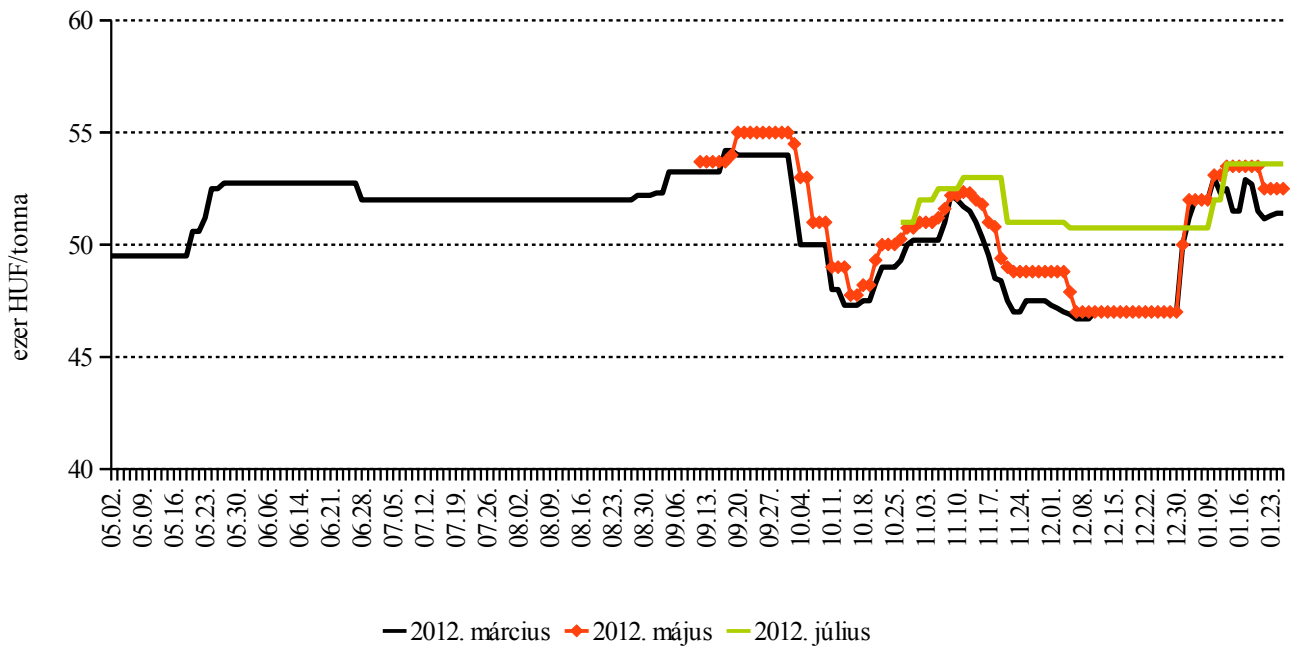
A gabonafélék jegyzése

5. ábra: A malmi búza különböző határidőre szóló jegyzése a Budapesti Értéktőzsdén

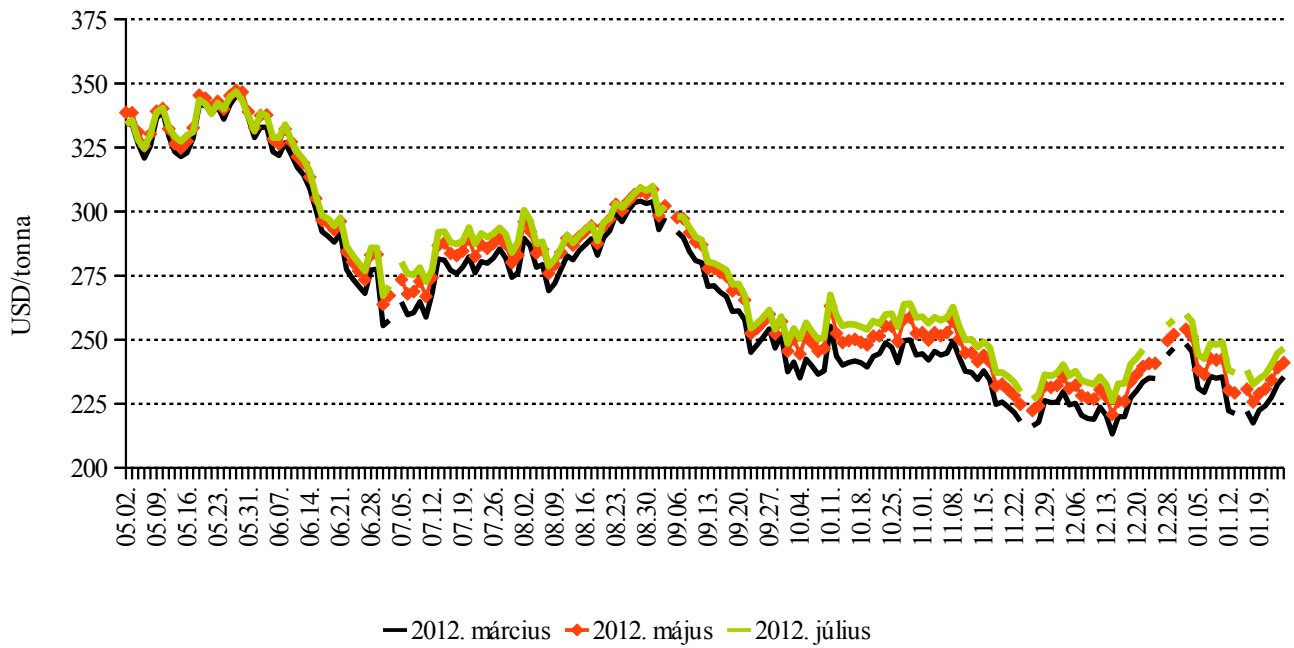
Forrás: BÉT

6. ábra: A takarmánykukorica különböző határidőre szóló jegyzése a Budapesti Értéktőzsdén

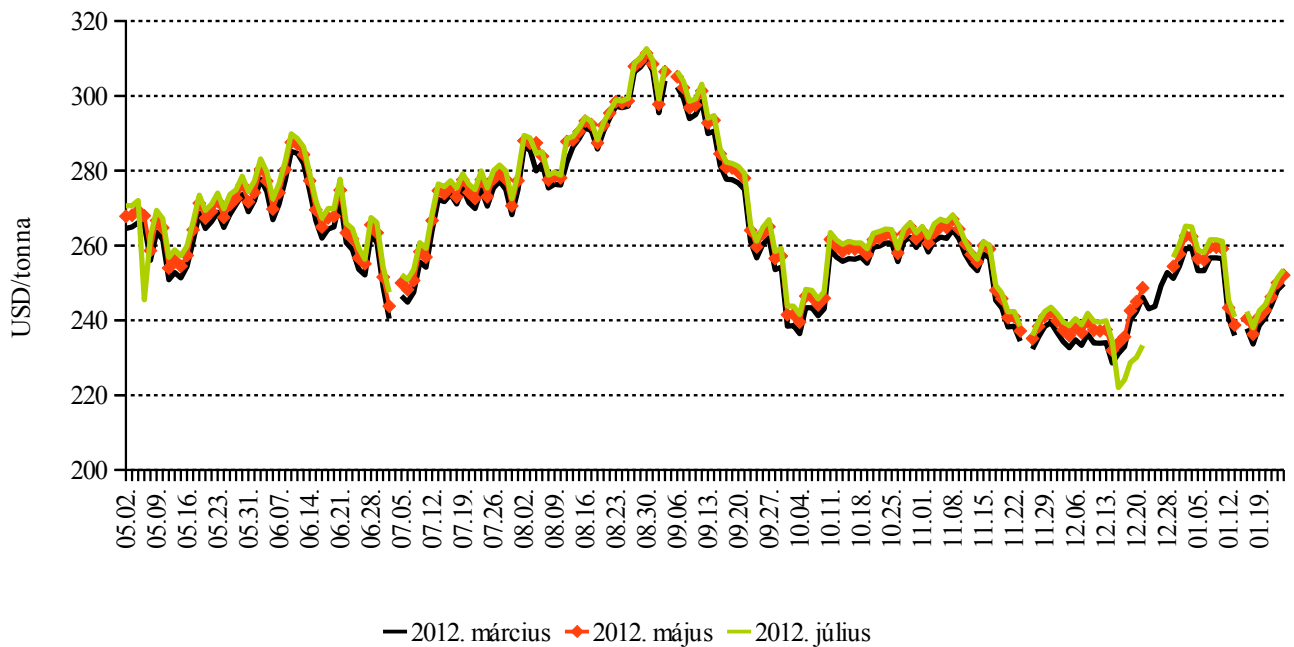
Forrás: BÉT

7. ábra: A búza különböző határidőre szóló jegyzése a chicagói árutőzsdén

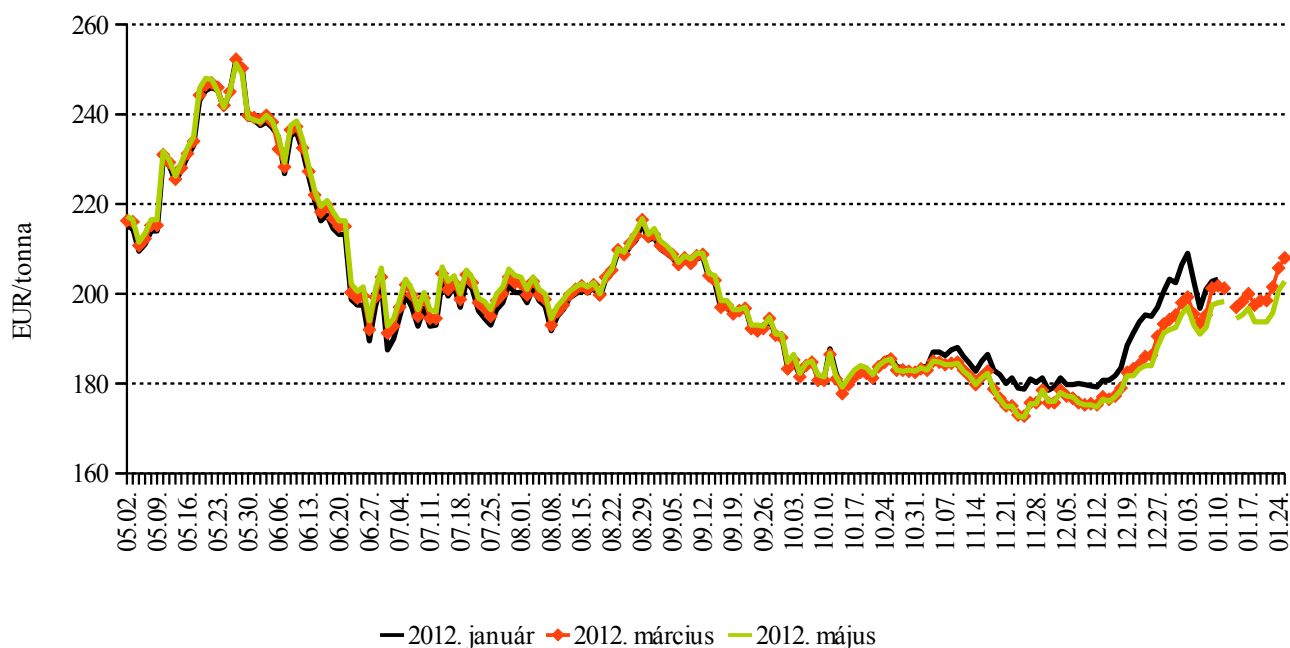
Forrás: CME/CBOT – Chicago Board of Trade

8. ábra: A kukorica különböző határidőre szóló jegyzése a chicagói árutőzsdén

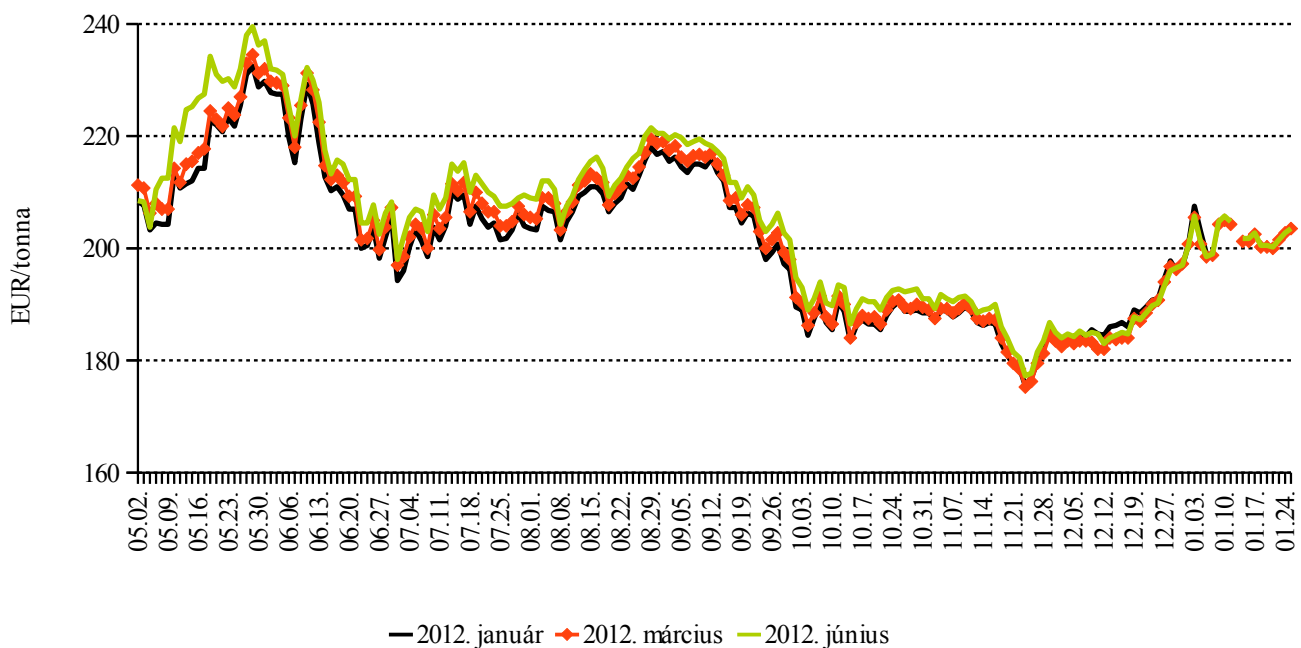
Forrás: CME/CBOT – Chicago Board of Trade

9. ábra: A búza különböző határidőre szóló jegyzése a párizsi árutőzsdén

Forrás: MATIF – Marché A Terme d' Instruments Financiers

10. ábra: A kukorica különböző határidőre szóló jegyzése a párizsi árutőzsdén

Forrás: MATIF – Marché A Terme d' Instruments Financiers

3. táblázat: A gabona alapú termékek feldolgozói értékesítési ára

Gabona alapú termékek	Mértékegység	Országos				
		2011. 3. hét	2012. 2. hét	2012. 3. hét	2012. 3. hét / 2011. 3. hét [százalék]	2012. 3. hét / 2012. 2. hét [százalék]
Finomliszt BL 55 ömlesztett	tonna	701,5	483,35	466,15	66,45	96,44
	HUF/kg	89,2	76	75,76	84,93	99,69
Finomliszt BL 55 zsákos	tonna	1158,51	1091,45	755,83	65,24	69,25
	HUF/kg	91,73	78,39	78,5	85,58	100,15
Finomliszt BL 55 zacskós	tonna	668,56	383,48	508,7	76,09	132,65
	HUF/kg	97,41	88,2	87,28	89,6	98,96
Rétesliszt BFF 55 ömlesztett	tonna	51,81	-	-	-	-
	HUF/kg	93,63	-	-	-	-
Rétesliszt BFF 55 zsákos	tonna	12,15	27,3	26	213,99	95,24
	HUF/kg	100,44	84,57	85,07	84,7	100,59
Rétesliszt BFF 55 zacskós	tonna	55,57	35,13	14,6	26,28	41,57
	HUF/kg	104,44	93,25	93,69	89,7	100,47
Fehér kenyérliszt BL 80 ömlesztett	tonna	421,17	416,28	414,83	98,49	99,65
	HUF/kg	85,45	74,5	73,98	86,58	99,31
Fehér kenyérliszt BL 80 zsákos	tonna	647,2	442,14	389,87	60,24	88,18
	HUF/kg	89,12	75,84	76,93	86,33	101,44
Tésztaipari liszt TL 50 ömlesztett	tonna	-	-	186,34	-	-
	HUF/kg	-	-	80,37	-	-
Tésztaipari liszt TL 50 zsákos	tonna	72,85	49,85	21,5	29,51	43,13
	HUF/kg	100,73	85,86	86,65	86,02	100,91
Étkezési búzadara AD zacskós	tonna	34,92	37,25	25,92	74,23	69,58
	HUF/kg	108,15	97,1	98,39	90,98	101,33

Forrás: AKI PÁIR

4. táblázat: A megfigyelt gabona alapú termékek fogyasztói ára

Termék	2011. november	2011. december	2012.január
Finomliszt BL 55	202	202	200
Fehér kenyér	266	262	262
Félbarna kenyér	270	271	270
Étkezési búzadara AD	208	207	206

Forrás: AKI PÁIR

Külpiaci információk

Határidős piacok (2012. január 25.)

5. táblázat: **Búza**

MATIF, Párizs			CME/CBOT, Chicago (őszi lágy búza)		
Szállítási határidő	EUR/tonna	HUF/tonna	Szállítási határidő	USD/tonna	HUF/tonna
2012. március	208,00	62 109	2012. március	235,58	54 174
2012. május	202,75	60 541	2012. május	241,09	55 441
2012. augusztus	192,50	57 481	2012. július	246,60	56 708
2012. november	192,25	57 406	2012. szeptember	252,40	58 042
2013. január	192,25	57 406	2012. december	258,36	59 412
2013. március	192,75	57 555	2013. március	264,16	60 746

Forrás: MATIF – Marché A Terme d' Instruments Financiers, CME/CBOT – Chicago Board of Trade

6. táblázat: **Kukorica**

MATIF, Párizs			CME/CBOT, Chicago		
Szállítási határidő	EUR/tonna	HUF/tonna	Szállítási határidő	USD/tonna	HUF/tonna
2012. március	203,50	60 765	2012. március	249,76	57 435
2012. június	203,50	60 765	2012. május	252,05	57 961
2012. augusztus	206,00	61 512	2012. július	253,54	58 304
2012. november	189,50	56 585	2012. szeptember	231,10	53 144
2013. január	190,00	56 734	2012. december	221,65	50 971
2013. március	189,25	56 510	2013. március	226,46	52 077

Forrás: MATIF – Marché A Terme d' Instruments Financiers, CME/CBOT – Chicago Board of Trade

7. táblázat: **Repce**

MATIF, Párizs		
Szállítási határidő	EUR/tonna	HUF/tonna
2012. február	456,25	136 236
2012. május	440,00	131 384
2012. augusztus	417,25	124 591
2012. november	412,75	123 247
2013. február	408,75	122 053
2013. május	405,00	120 933

Forrás: MATIF – Marché A Terme d' Instruments Financiers, CME/CBOT – Chicago Board of Trade

OLAJNÖVÉNY-PIACI JELENTÉS

- **Kimagasló napraforgótermés Ukrajnában és Oroszországban**
- **Veszélyben a 2012. évi európai repcetermés**
- **Gyenge állapotban telet a magyar a repce**

Világpiaci kitekintés

Az Egyesült Államok Agrárminisztériumának (*USDA*) jelentése szerint az olajos magvak globális termése 457,4 millió tonna lehet a 2011/2012. gazdasági évben, amely 2,5 millió tonnával több az előző időszakhoz képest. A korábbi várakozások 460 millió tonnát jósoltak, de a szójabab és a repcemagtermés csökkenés módosította a becsléseket. Az olajnövények feldolgozása 390 millió tonna lehet a folyó gazdasági évben, amely 14 millió tonnás bővülést jelent a 2010/2011. szezonzhoz képest. A folyamatos keresletnövekedést a bioüzemanyag bekeverési irányelvek betartása és a globális takarmányigény bővülése segítette. A globális készletek 75 millió tonnára csökkenhetnek a folyó időszak végére. A világpiacon megforduló olajos magvak mennyisége 110 millió tonnára nőhet 2011/2012-ben.

A növényi olajok globális előállítás 152,8 millió tonna lehet a 2011/2012. gazdasági évben, ami 5,7 millió tonna növekedést jelent az előző időszakhoz képest. A globális fogyasztás az előző szezont 5,8 millió tonnával meghaladva 150,7 millió tonna körül alakul. A legnagyobb mennyiség az utóbbi évekhez hasonlóan a pálma- (50,6 millió tonna), a szója- (42,7 millió tonna), a repce- (22,8 millió tonna) és a napraforgóolajból (13,8 millió) készül. A repceolaj kínálata a gyenge repcemagtermés miatt, az elmúlt évek emelkedő tendenciájával szemben, 1 millió tonnával mérséklődhet, a többi növényi olaj kínálata viszont jelentősen bővíthet a 2010/2011. szezonzhoz viszonyítva.

Az *USDA* legfrissebb közlése alapján a szójabab globális termésmennyisége 257 millió tonna lehet a 2011/2012. gazdasági évben, ez az utóbbi három év legalacsonyabb szintje. Korábban a felhasználás 10-15 millió tonnával nőtt évente, de a folyó szezonzban csak 7,7 millió tonna (220,9 millió tonnáról 228,6 millió tonnára) emelkedés várható. Az északi félteke termése 120 millió tonna (ez az utóbbi 3 év legalacsonyabb kibocsátása), míg a délié 137 millió tonna körül alakul. A decemberi szárazság miatt Brazíliában 74 millió tonna, Argentínában 50 millió tonna szójababtermést valószínűsítene a 2011/2012. gazdasági évben,

szemben a korábban várt 75 millió, illetve 52 millió tonnával. A chicagói árutőzsdén (*CME/CBOT*) a hónapok óta tartó árcsökkenés december közepén emelkedésre váltott, ugyanis a terménypiacokon a kieső észak-amerikai termés pótlását a dél-amerikai államoktól várják a szakértők, amit viszont veszélyeztet az aszály. Chicagóban a szójabab front havi jegyzése október óta ismét 450 USD/tonna közelébe erősödött január végén.

Az *USDA* januári jelentése szerint a napraforgómag globális termése elérheti a 39 millió tonnát a 2011/2012. gazdasági évben, amely 6 millió tonnával haladja meg az előző időszak termését. A felhasználás 37 millió tonnára, a zárókészletek nagysága 3 millióra, a külkereskedelem 2,5 millió tonnára emelkedhet. A globális napraforgóolaj előállítás elérheti a 14 millió tonnát, ami fedezi a 13 millió tonnás felhasználást a folyó szezonzban. A legnagyobb exportőrök Oroszország, Ukrajna, Románia és Bulgária lehetnek, amelyek kivitele már októberben és novemberben nagyon intenzív volt. Az importőrök között első helyen Törökország állhat, majd az EU, Pakisztán, az Egyesült Arab Emírségek és Marokkó következik.

Oroszországban és Ukrajnában kimagasló hozamoknak köszönhetően 9,6-9,6 millió tonna napraforgómag termelt a 2011/2012. gazdasági évben. Az ukrán és az orosz napraforgómag feldolgozás még soha nem volt ilyen magas (8,6-8,6 millió tonnát), ami a két állam napraforgóolaj kínálatának bővülését (3,5-3,5 millió tonna) jelenti a folyó időszakban.

Argentínában, a világ harmadik legnagyobb napraforgómag-termelő országában 1,9 millió hektárra (+11 százalékkal az előző időszakhoz képest) nőtt a vetésterület a 2011/2012. gazdasági évben. Az *USDA* novemberi jelentése szerint átlagos hozammal számolva, tavasszal a várható termés mennyisége elérheti a 3,2 millió tonnát (3,6 millió tonna 2010/2011-ben a kimagasló termésátlagok miatt).

A *TOEPFER International* decemberi jelentése alapján az EU-ban 8,56 millió tonna napraforgómag termelt a 2011/2012. gazdasági évben, ez 500 ezer tonnával haladja meg az *USDA* januári közlését és 1,7 millió tonnával az előző időszak szintjét. A legnagyobb termelő tagállamok Franciaország (1,92 millió tonna), Románia

(1,75 millió tonna), Bulgária (1,56 millió tonna) és Magyarország (1,38 millió tonna). Az EU napraforgómag felhasználása 7,5 millió tonnára bővíthet a jelzett időszakban, szemben a korábbi évek 6-7 millió tonnás igényével. Az európai olajmalmok a drágább szójabab és repcemag helyett egyre inkább a jövedelmezőbb napraforgómag feldolgozására térnek át, ami tovább növelheti a napraforgómag iránti keresletet, illetve rekord nagyságú napraforgóolaj és -dara kínálatot hozhat.

Az *USDA* elemzői szerint a repcemag globális termése 60,2 millió tonna lehet a 2011/2012. gazdasági évben, amely kisebb visszaesést jelent az előző időszakhoz képest, de fedezi a felhasználást. A termelés csökkenését az EU gyenge 2011. évi termése eredményezi, amit a kiváló kanadai és ausztráliai termés sem tud ellentételezni. A repcemag globális importja három év után ismét rekordszintre, 11 millió tonnára emelkedhet a 2011/2012. gazdasági évben.

Az *Informa Economics* előrejelzése alapján a repcemag globális termése 34,2 millió hektáron 65 millió tonna körül valószínűsíthető a 2012/2013. szezomban. A legnagyobb termelő országok termőterülete várhatóan bővíti az előző időszakhoz képest, így Kanadában 7,7 millió hektár, az EU-ban 7,2 millió, Kínában 7,4 millió és Indiában 6,7 millió hektáron termesztetik a repcét. Az EU legnagyobb repcetermelő országainak (Francia-

ország, Németország, Egyesült Királyság, Lengyelország) nagy részén viszonylag kedvező volt az őszi időjárás a repce vetésekor. Az október a szokásosnál szárazabb volt Franciaországban és az Egyesült Királyságban, illetve nedvesebb Csehországban és Németország északnyugati területein, ahol helyenként a folyamatos esőzések hátráltatták a munkákat. Az aszály elsősorban Magyarországon, Szlovákiában, Romániában, Olaszországban és Dél-Franciaországban okozott problémákat a repce kezdeti fejlődése során. Az *Oil World* elemzői az EU-ban 19,9 millió tonnás repcemag-termést várnak az idén.

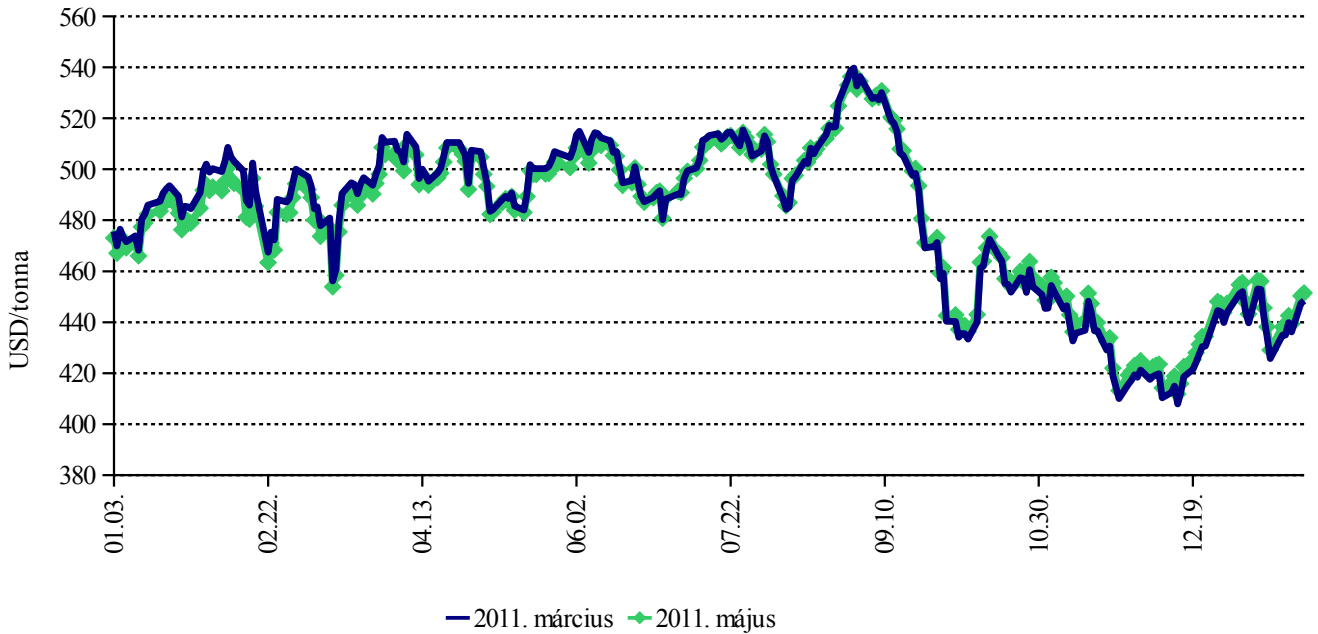
A párizsi árutőzsdén (*MATIF*) a repcemag front havi jegyzése erősödést mutatott január első heteiben és várhatóan felfutó pályán marad.

Hazai körkép

Az MgSzH decemberi közlése szerint Magyarországon a 254 ezer hektár repceterület 19 százaléka jó, 25 százaléka közepes és 56 százaléka gyenge állapotban volt az előző év végén. A magyar gazdák közel 20 ezer hektáron vágják ki a repcét még a tél előtt. Az enyhe téli időjárás egyelőre kedvező volt a repce számára, de az egyenlőtlen, túl- vagy kevésbé fejlett állományok áttelelése továbbra is kérdéses.

Az olajos magvak és termékeinek jegyzése néhány kiemelt árutőzsdén

11. ábra: A szójabab különböző határidőre szóló jegyzése a chicagói árutőzsdén

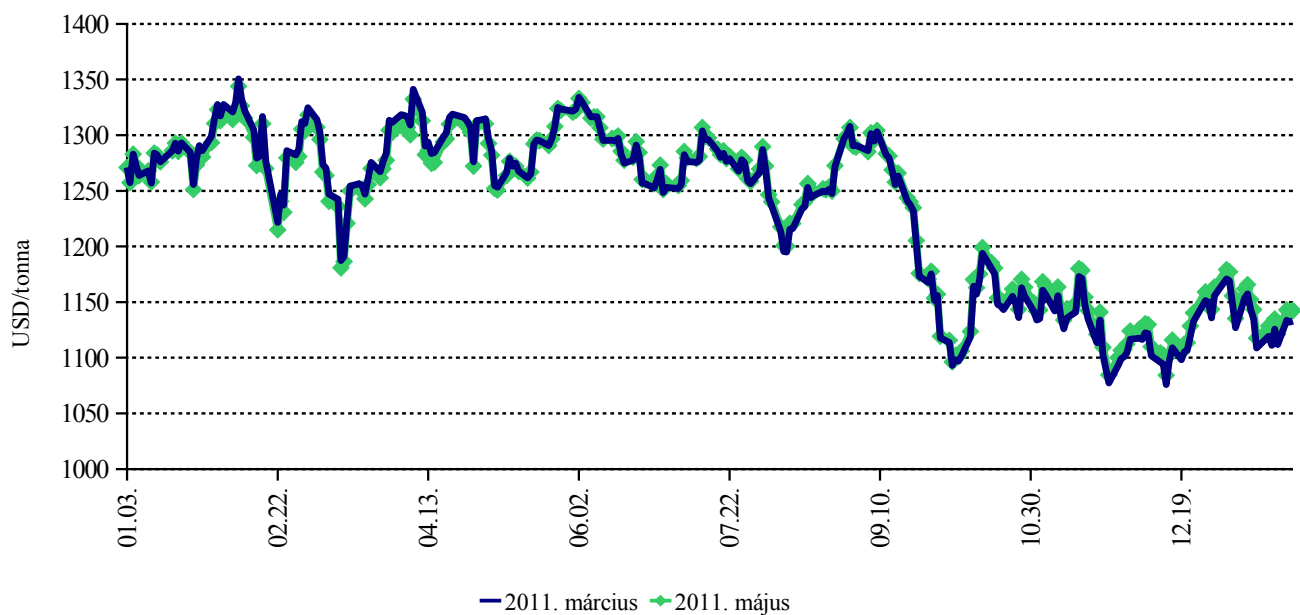
Forrás: CME/CBOT – Chicago Board of Trade

12. ábra: A szójaliszt különböző határidőre szóló jegyzése a chicagói árutőzsdén

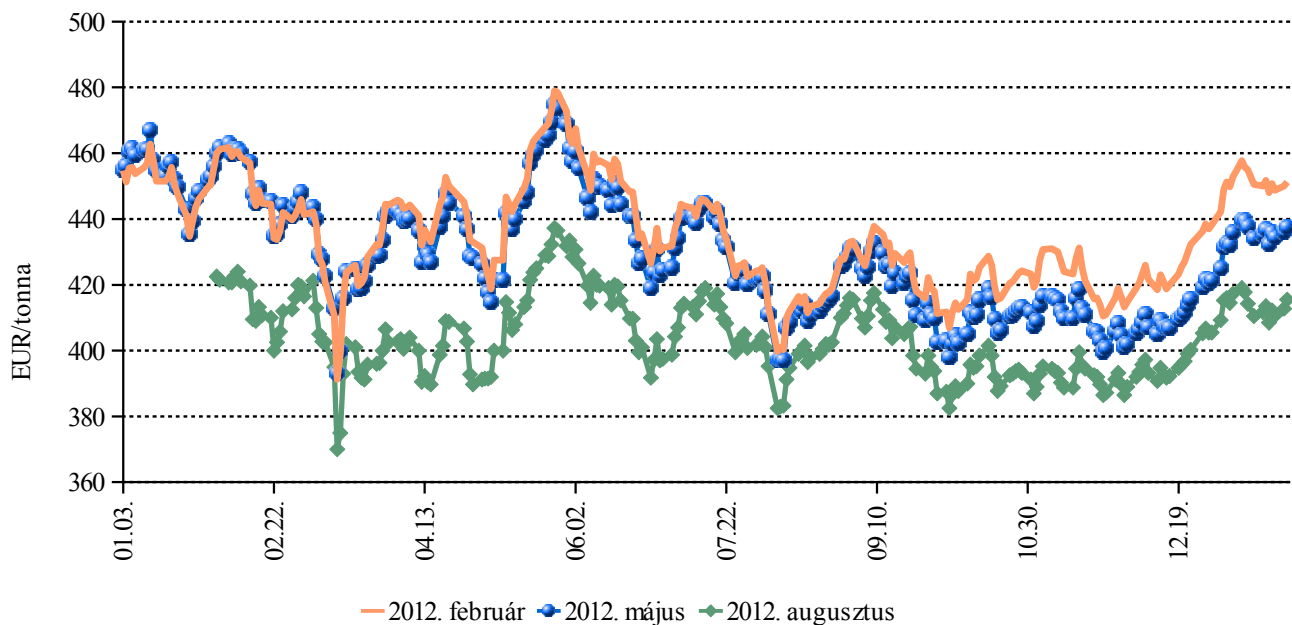
Forrás: CME/CBOT – Chicago Board of Trade

13. ábra: A szójaolaj különböző határidőre szóló jegyzése a chicagói árutőzsdén

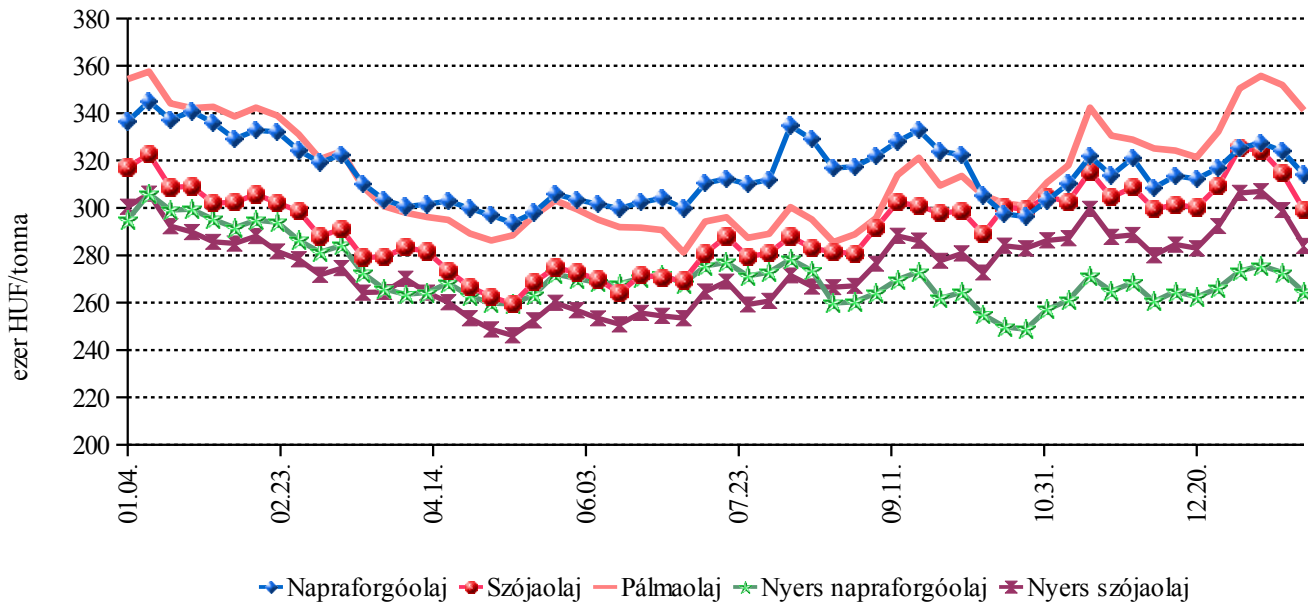
Forrás: CME/CBOT – Chicago Board of Trade

14. ábra: A repce különböző határidőre szóló jegyzése a párizsi árutőzsdén

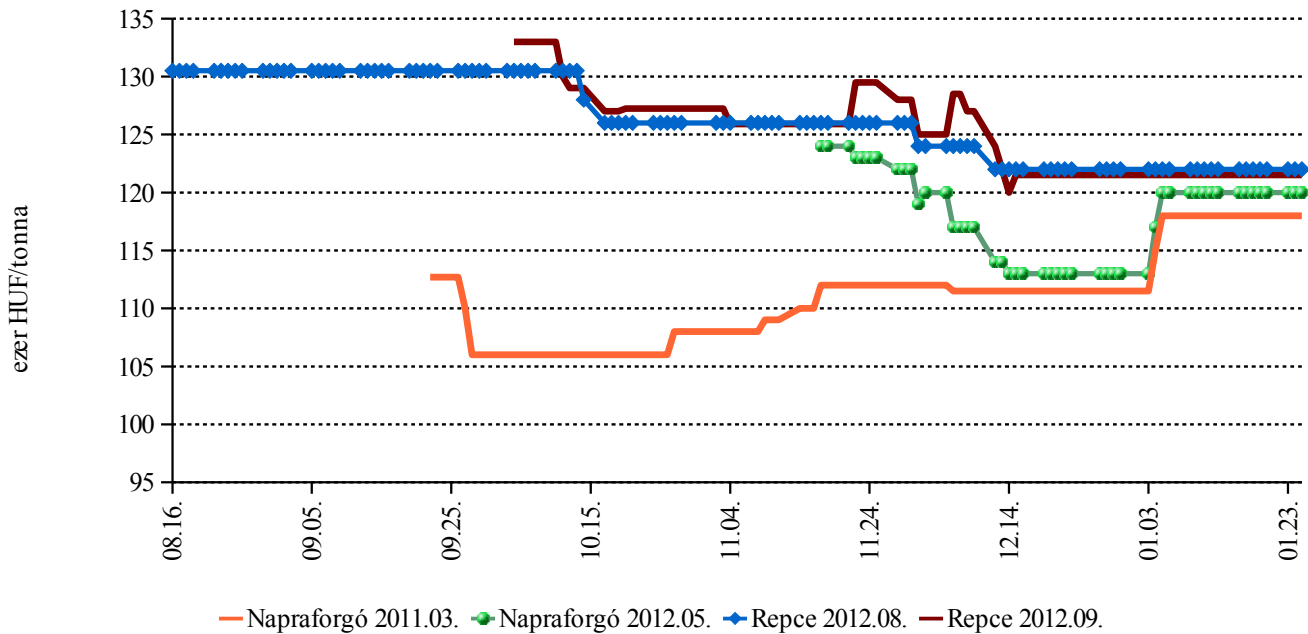
Forrás: MATIF

15. ábra: A növényi olajok jegyzése a milánói árutőzsdén

Forrás: Borsa di Milano

16. ábra: A napraforgó- és repcemag különböző határidőre szóló jegyzése a Budapesti Értéktőzsdén

Forrás: BÉT

8. táblázat: A fontosabb hazai olajos magvak termelői-, a belőlük készült termékek feldolgozó értékesítési átlagára

Megnevezés	Mérték-egység	2010. december	2011. november	2011. december	2011. december / 2010. december [százalék]	2011. december / 2011. november [százalék]
Ipari napraforgómag	tonna	102 849	175 234	37 900	37	22
	HUF/tonna	101 819	110 764	107 183	105	97
Repcemag	tonna	27 059	27 361	16 296	60	60
	HUF/tonna	102 957	131 894	130 289	127	99
Nyers napraforgóolaj	tonna	37	-	206	554	-
	HUF/tonna	321 588	-	284 111	88	-
Napraforgódara	tonna	13 513	21 257	-	-	-
	HUF/tonna	47 543	40 315	-	-	-
Nyers repceolaj	tonna	3 936	-	-	-	-
	HUF/tonna	259 960	-	-	-	-
Repcedara	tonna	9 162	11 019	6 665	73	60
	HUF/tonna	40 517	50 720	48 744	120	96

Forrás: AKI PÁIR

9. táblázat: A nyers növényolajok ára és jegyzése

Termék	Időpont	EU	Franciaország	Olaszország	Egyesült Államok	Magyarország
		Ártípus				
		FOB	Heti tőzsdei átlagár	Heti tőzsdei átlagár	Heti tőzsdei átlagár	Heti értékesítési ár
Napraforgóolaj	2012-01-10	294 624	-	275 623	-	-
	2012-01-17	289 218	-	272 701	-	-
	2012-01-24	-	-	264 391	-	-
Repcelaj	2012-01-10	305 918	329 805	-	-	-
	2012-01-17	307 446	326 309	-	-	-
	2012-01-24	-	316 365	-	-	-
Szójaolaj	2012-01-10	275 719	-	307 033	284 173	-
	2012-01-17	270 990	-	299 116	272 033	-
	2012-01-24	-	-	283 975	262 144	-

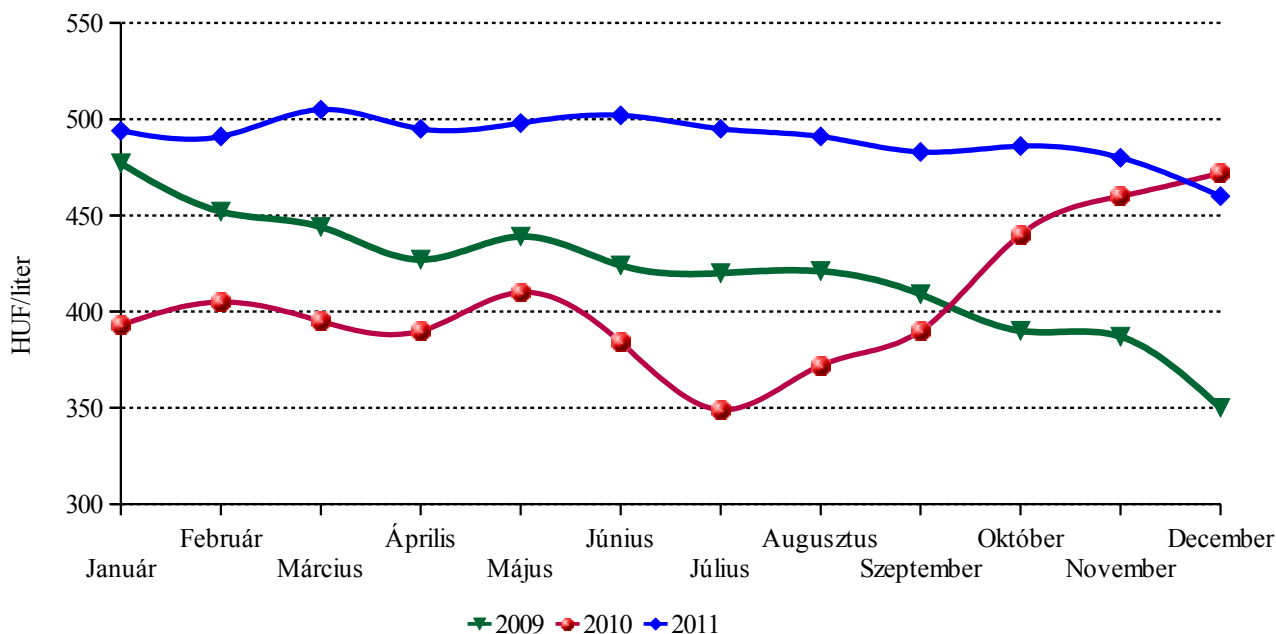
Forrás: AKI PÁIR, BLPW, MATIF, Oil World

10. táblázat: Európai olajnövény- és dara árak és jegyzések

Termék	Időpont	Franciaország	Németország	Ausztria	Magyarország
		Ártípus			
		Heti tőzsdei átlagár	Hamburg CIF	Heti tőzsdei átlagár	Heti termelői és értékesítési ár
Napraforgómag	2012-01-10	-	132 826	-	111 940
	2012-01-17	-	130 026	-	117 405
	2012-01-24	-	-	-	-
Napraforgódara	2012-01-10	-	51 559	-	-
	2012-01-17	-	-	-	-
	2012-01-24	-	-	-	-
Repcemag	2012-01-10	143 151	141 911	-	134 320
	2012-01-17	140 390	143 151	-	134 145
	2012-01-24	135 962	-	-	-
Repcedara	2012-01-10	-	56 224	-	49 167
	2012-01-17	-	56 142	-	51 470
	2012-01-24	-	-	-	-

Forrás: AKI PÁIR, BLPW, MATIF, Oil World

17. ábra: A napraforgóolaj fogyasztói ára

Forrás: KSH

Bioüzemanyag melléklet

Biogáz-előállítás az Európai Unióban

Az Európai Unió tagállamai a megújuló energiaforrásból előállított energia támogatásáról szóló 2009/28/EK Európai Parlament és Tanács irányelvben állást foglalnak amellyel, hogy 2005-höz viszonyítva 2020-ig az üvegházhatású gázkibocsátást 60 százalékkal csökkentik. A cél elérése érdekében a megújuló energiaforrásból származó energia részarányát uniós átlagban 20 százalék, míg a közlekedésben a biohajtóanyagokét 10 százalékra növelik. Magyarország minimum 13 százalékban határozta meg a megújuló energiaforrásból előállított energia bruttó energiafogyasztásban képviselt részarányát.

A kitűzött célok eléréséhez a biogáz reményteljes energiaforrás lehet. A termelés háromféle alapanyagból történhet: a kommunális szennyvíziszap rothasztásával (szennyvízgáz), a mezőgazdasági melléktermékek, istállótrágya, hulladékok fermentációjával, és a kommunális szilárd hulladéklerakókban keletkező depóniagáz felhasználásával. Az Unióban évente 118-138 millió tonna biológiailag lebontható hulladék keletkezik, ebből 88 millió tonna a kommunális eredetű, amely az elkövetkező években még tovább nő. Az Európai Unió a COM(2010)235 rendeletben szabályozza a hulladékkezelést, amelyben a biogáz-előállítást a hulladék

feldolgozás egy lehetséges módjának tekinti. A tagállamok a szerves hulladékkezelése által, 2020-ra a megújuló energiatermelésük akár 2 százalékát is biztosíthatják biogázból.

Ha jól választják meg az alapanyagokat, akkor a termőföldigény csekély, ezért a biogáz-előállítás nem befolyásolja az élelmiszertermelést. Az üzemekben új munkahelyek keletkeznek, miközben a mezőgazdasági termelés munkahelyei megmaradnak.

Az egyes alapanyagok biogázhozama eltérő. Legkedvezőbb a kukorica szilázs (202 m³/t friss mennyiségre vonatkoztatva), míg leggyengébb a szarvasmarha hígtrágya (25 m³/t) biogáz kihozatala.

Az üzemekben a betáplált szervesanyagok anaerob körülmények között baktériumok jelenlétében bomlanak le, ezért a termelés beindítása és leállítása lassú folyamat, időtartamát az alkalmazott hőfok befolyásolja.

A biogáz tisztításával, azaz a CO₂ eltávolításával a biometán keletkezik. A biogáz 65-70 százalék biometánt és 30-35 százalék CO₂-t tartalmaz. A tisztítást Svédországban az úgynevezett vizes mosásos, míg Svájcban és Németországban a nyomásváltó adszorpcióval, PSA (Pressure Swing Adsorption) végzik.

A vizes mosásos eljárás előnye, hogy kéntelenít és az ammóniatartalmat is teljesen eltávolítja. A metánúsítás azon alapszik, hogy a CO₂ szén-sav képződése közben oldódik a vízben.

11. táblázat: Néhány európai ország földgáz hálózatba betáplálható biometán szabványa

	Mértékegység	Ausztria	Svájc	Németország	Franciaország	Hollandia	Svédország	Magyarország
Fűtőérték	MJ/m ³	38,5-46,1	38,5-47,2	30,2-47,2	38,5-46,1	31,6-38,7	39,6-43,2	27,2-42,6
Wobbe szám	MJ/m ³	47,9-56,5	47,9-56,5	46,1-56,5	38,5-46,1	42,5-44,4	45,4-48,6	46,1-56,5
Metán	tf%	>96	>96					
Hidrogén	tf%	4	5	5	6	12	0,5	
Szénmonoxid	tf%				2	1		
Kén	mg/m ³	10	30	30	30	45	23	20
Víz	mg/m ³						<32	
Sziloxán	mg/m ³	<10				5		

Megjegyzés: Wobbe szám = tüzelőberendezések besabályozásához szükséges adat, amelyet az égéshő és a relatív sűrűség négyzetgyökének hányadosaként kapunk. Wobbe szám intervallumokkal jellemezhető kód, amely a szolgáltatható földgáz minőségére utal.

Forrás: OVGW G31-G33 (Ausztria), G13-07d (Svájc), DVGW G260 G262 (Németország), 2004-555 (Franciaország), SS 1555468 (Svédország), MSZ-09-07420011/1,2,5 (Magyarország)

A PSA rendszerben az aktív szén molekulaszűrő alkalmazásával nagy nyomáson történik a CO₂ adszorpciója. A kilépő biometán minősége földgázhálózatba történő betáplálásra alkalmas.

Az előállított biogáz, illetve annak tisztított formája a biometán háromféleképpen hasznosítható: betáplálható földgáz hálózati rendszerbe, átalakítható villamos energiává, biohajtóanyagként is felhasználható.

A földgázhálózatba betáplált tisztított biometánra vonatkozó egységes közösségi minőségi szabvány egyelőre nincs, a Szabványügyi Bizottság (European Committee for Standardization) CEN/TC234/WG9 számú munkatervében megkezdte annak kidolgozását. Az egységes szabvány és a tározók hiánya nehezíti a földgázhálózatba történő betáplálás céljából termelőüzemek helyzetét. Az előállítás egész évben folyamatos, miközben a kereslet télen jelentkezik.

Elsőként 2006-ban Németországban injektáltak biometánt földgázhálózatba, ekkor 38 üzem állított elő megfelelő minőségű terméket. Az üzemek száma 2010-re már 540-re nőtt és további üzemek építése is folyamatban van. Az ország teljes kapacitása jelenleg 25 520 Nm³ biometán. Németország célul tűzte ki, hogy teljes földgáz szükségletének 10 százalékát biometánnal helyettesíti 2030-ig.

A villamosenergia célú termelés akkor lehet eredményes, ha a helyben keletkező alapanyag egy szűkebb környezetet lát el árammal és hővel. Az Unió több mint 25 170 GWh villamosenergiát állít elő biogázból, amelyből legalább 4473 GWh-t kogenerációs üzemekben termelnek. (Kogenerációs üzemben azonos alapanyagbázison, egy folyamaton belül két különböző energiatípus – villamos és hő – előállítása történik). Németország termeli az EU-27 biogáz alapú villamosenergiájának több mint a felét, 15 000 GWh-t, amellyel 4,3 millió háztartást látnak el energiával. A biogáz ágazat 30 000 embernek adott munkát 2010-ben.

A tagállamok a hálózatba történő betáplálás esetén nemzeti szinten átvételi árat határoznak meg. Az átvételi ár kialakításánál az egyes országok különböző szempontokat vesznek figyelembe pl. a felhasznált alapanyagok, az üzem környezetvédelmi hatása, az üzemméret, a betáplálás napszaka stb.. Legkedvezőbb esetben, Németországban 20 évig 0,218 euró/KWh, Ausztriában 12 évig 0,209 euró/KWh és Franciaországban 0,147 euró/KWh átvételi árat garantálnak. Franciaországban 500 üzem termel villamosenergiát, annak ellenére, hogy az ország adottságai több üzem működését is lehetővé tennék. A befektetők a garantált felvásárlási árat egyelőre még nem tartják kellően vonzóknak ahhoz, hogy újabb üzemek építésébe kezdjenek. Franciaország célkitűzései

azonban ambiciózusak, 2020-ra négyszeresére kívánják növelni a biogáz alapú villamosenergia termelését, ezért a kormány várhatóan tárgyalásokat folytat majd az érdekeltekkel. Olaszországban 15 évig 0,28 euró/KWh átvételi árat garantálnak, amit háromévente az infláció mértékével korrigálnak. Az olasz biogázüzemek száma növekszik a leggyorsabban. Az országban 200 főleg mezőgazdasági melléktermékre alapozott 130 MWh teljesítményű üzem működik. A közép-kelet-európai országokban is folyamatosan bővítik a kapacitásokat, csak Csehországban jelenleg 40 üzem épül.

Magyarországon a hulladékból nyert villamosenergia átvételi ára csúcsidőszakban 31,28 forint/KWh, völgyidőszakban 21,4 forint/KWh, mélyvölgy időszakban 11,25 forint/KWh. Az ország jelenleg legnagyobb biogázüzemét 2011 szeptemberében adták át Szarvason. A termeléshez szükséges alapanyagot a Gallicoop biztosítja, ami pulyka- és szarvasmarha almostrágya, sertés hígtrágya, vegyes hulladék (vágóhídi hulladék, tejsavó és szennyvíziszap) valamint 18 000 tonna silózott cukorcukor. A biogázüzem 4 km-re van a pulykateleptől, amelyet a keletkező hulladékhővel fűtenek. A megtermelt villamos energiát a hálózatba töltik. A feldolgozás melléktermékeként keletkezett magas értékű biotrágyát a műtrágya helyett kívánják alkalmazni. A projekt működésével több mint 10 000 tonna CO₂ kibocsátás takarítható meg.

Magyarország a jelenlegi 85 GWh-ról a 2020-ra 660 GWh-ra akarja növelni biogáz alapú villamosenergia-termelését.

A biohajtóanyagként alkalmazott biometán alapértelmezett üvegházhatású gázkibocsátás-megtakarítási (ÜVG) értéke 73-82 százalék. Ezt összehasonlítva más alapanyagokból előállított biohajtóanyagokkal nagyon kedvező tekinthető, mert a cukorrépa-etanol 52, búza-etanol 16-69, kukorica-etanol 49, repce-biodízel 38 százalék. A biometán kedvező ÜVG megtakarítási értékét, csak a hulladékfa alapú második generációs üzemanyagok haladják meg. (A Fischer-Tropsch eljárással előállított biodízel ásványolajhoz viszonyított üvegházhatású gázmegtakarítása 91-95 százalék között változik.)

A biometán 1 hektárra vetített bioüzemanyag hozama és az azzal megtehető km-ek számában minden más üzemanyaggal szemben a legkedvezőbb mutatókkal rendelkezik. (biometán 74 250 km/ha; BTL (Biomass to liquid) 55 850 km/ha, bioetanol – cukorrépa 54 615 km/ha; bioetanol – gabona 21 500 km/ha).

Svédországban közlekedik a legtöbb jármű biometánnal (autóbusz, vonat, személygépkocsi). Hollandiában 2011 szeptemberében nyitották meg az 50. töltőállomást. Nagy-Britanniában cseppfolyósított gáz formá-

jában értékesíti a Tesco a biometánt, amelyet a Gasrec állít elő szerves kommunális és mezőgazdasági hulladékból. Németországban a Fraunhofer Institute IKTS fejlesztett ki egy olyan bemutató biogázüzemet, amelyben gépjármű üzemanyagot állítanak elő. Az elmúlt év szeptemberében a német kormányzat 37 biometán üzemű Mercedes Benz gépjárművel fejlesztette flottáját. Magyarországon a zalaegerszegi tömegközlekedési járműveket biogázzal tankolják. A biohajtóanyagot a helyi szennyvíztisztítótelep állítja elő. Budapesten szeptemberben adták át az első töltőállomást, és várhatóan Győrben is hamarosan tankolható lesz a biometán.

Az Európai Unióban már több mint 145 000 autóbusz közlekedik biometánnal, de a gáz tankolására alkalmas személygépkocsik száma viszonylag csekély. A nagy autógyártó cégek fejlesztik a motorteknikát és új, a biometán fogadására alkalmas modellekkel jelennek meg a piacon (Mercedes-Benz, Volkswagen, Opel, Fiat).

A biogázüzemek akár földgázt, villamosenergiát, vagy biohajtóanyagot állítanak elő, gazdaságos működésüket nagyon sok tényező határozza meg, pl. a kiindulási anyagok, az üzemméret stb.. Figyelembe kell venni megítélésükben azt is, hogy elkerülhetetlen környezetvédelmi és hulladékkezelési kérdéseket oldanak meg, így ezen kiadások megtakaríthatóak. Célszerű viszont a szállítási költségek csökkentése érdekében a helyben ke-

letkezett alapanyagok feldolgozására és az előállított terméknek az üzemhez közel történő felhasználására törekedni. Ez az oka annak, hogy az Unióban elsősorban decentralizáltan működő üzemek működnek. Nagy kapacitású üzemek csak Dániában épültek.

Az üzemek jövedelmezőségét javítja, ha a keletkezett un. Hulladékhot, illetve biotrágyát is fel tudják használni, vagy értékesítik. (A biotrágya alkalmazása Magyarországon a 90/2008 (VII. 18) FVM rendelet alapján engedélyköteles.)

Az Unióban dinamikusan nő a biogáztermelés, 2005-ben még csak 5 Mtoe volt, addig 2011-ben meghaladta a 8,3 Mtoe-t. A kapacitások gyors ütemben bővülnek.

A vezető szerep Németorszáé, ahol a termelés ezer lakosra vonatkoztatva 51,5 toe/év. Nagy lemaradással Nagy-Britannia követi a rangsorban, 27,8 toe/ezer fő/év. Nyugati szomszédunk, Ausztria 19,7 toe/ezer fő/év mennyiséget, míg Magyarország 3,1 toe/ezer fő/év biogázt termel.

Az Euroserver szakértői szerint Nagy-Britannia, Franciaország és Olaszország biogáz-termelésének gyors növekedése következtében lemaradásuk csökkenhet Németországhoz viszonyítva az elkövetkező években. A termelés jelentős bővülésére Csehországban, Szlovákiában és Magyarországon számítanak.

Agrárpolitikai Hírek

- Németországban az állati zsiradék üzemanyagba történő bekeverése tilos, annak ellenére, hogy a 28/2009/EK rendelet értelmében az üvegházhatású gázkibocsátás elszámolásában az, mint hulladék kétszeres értékkel lenne beszámítható. A használt háztartási sütőolaj alkalmazható, de az egyelőre bizonytalan, hogy az mennyi állati zsiradékot tartalmazhat.
- Németországban a Lufthansa légitársaság befejezte a Boieng 747-es repülőkön a biokerozin tesztelését. A biohajtóanyaggal meghajtott repülő menetrendszerinti

közlekedése Washington és Frankfurt között 2012 első napjaiban megkezdődött.

- Spanyolország 2012 januárjától a biodízel bekeverési arányt 6,5-re, míg a bioetanolét 4,1 százalékra emelte.
- Az Európai Bizottság az Európai Bioetanol Szövetség (ePURE) kérésére megvizsgálja az USA-ból CN 3824 vámkód alatt érkező bioetanol dömpingjellegét. A CN 3824 vámkód alatt a bioetanol import vámdíjtétele 6,5 százalék, míg a CN 220720 vámkód alatt 102 euró/tonna.
- A Neste Oil AG 800 ezer tonna kapacitású hidrogénezett növényolajat (HVO) előállító rotterdami üzeme 2011. december 9-án kezdte meg működését.